

ВК «УКРАЇНОЗНАВСТВО»:
ЕКСПЕРИМЕНТИ З МЕТОДИЧНИМ ІНСТРУМЕНТАРІЄМ

Жовнір М.М., Лещенко Т.О., Шарбенко Т.В.,

Шевченко О.М., Юфименко В.Г.

Полтавський державний медичний університет

У статті висвітлено специфіку впровадження експериментального методичного інструментарію під час викладання навчальної дисципліни «Українознавство» в медичному закладі вищої освіти, окреслено й описано варіанти застосування інтерактивних методів і методик викладання.

Ключові слова: педагогічна інноватика, українознавство, інтерактивні технології.

The given paper examines specifics of implementing experimental methodological tools during teaching the academic discipline «Ukrainian Studies» in a medical institution of higher education. It also outlines and describes in details appropriate options for using interactive methods and teaching techniques.

Key words: pedagogical innovation, Ukrainian Studies, interactive technologies.

У наш час вітчизняну освітню галузь маркірують присутні зміни: тривають активне обговорення й фіксація нових пріоритетних векторів розвитку системи освіти в контексті євроінтеграції; дискутується питання реалізації проєктів укрупнення університетів; на місцях відбуваються перегляд і корекція наявних навчальних програм; змінюються алгоритми затвердження обов'язкових компонентів і значно розширюється спектр вибіркових, що дає змогу державі готувати сучасного спеціаліста, орієнтованого на фахові знання й навички, усебічно розвиненого, із наявними корисними практичними вміннями, кваліфікованого, а головне – конкурентоспроможного й мобільного. Перевагою в цьому для здобувача освіти стає можливість вільно й відповідно до власних уподобань чи планів, пов'язаних із фаховою реалізацією, обирати вектори руху в навчанні в межах офіційно окреслених і визначених закладами вищої освіти. У руслі цього студенти отримують свободу для реалізації потенціалу в тому, що

близьке й цікаве, або ж можливість скерувати свої ресурси на опанування тих навчальних дисциплін, які з часом стануть підґрунтям розвитку й удосконалення базових фахових компетенцій.

Ми зосереджуємо увагу на ВК «Українознавство» – новій навчальній дисципліні на кафедрі українознавства та гуманітарної підготовки ПДМУ, яка передбачає забезпечення здобувачів освіти інформацією про Україну й українство як етнос, ознайомлення із загальною системою наукового знання про Україну, українців, українськість як феномен.

Мета праці – розгляд специфіки впровадження експериментального методичного інструментарію під час викладання дисципліни в медичному закладі вищої освіти. Для реалізації цієї мети доцільно вирізнити сет пріоритетних завдань: 1) розглянути цілі й завдання ВК «Українознавство»; 2) проаналізувати переваги урізноманітнення традиційного дидактичного інструментарію й особливості використання інтерактивних методик навчання під час вивчення предмета «Українознавство».

Загальнодержавну політику скеровано на формування цілісного образу українського народу, бачення населенням України своєю Батьківщиною, ознайомлення з ментальними особливостями українців, базою й деталями її історії, традиціями, звичаями, релігією, духовною і матеріальною культурами. За останнє десятиліття ця ідея стала однією з нагальних для впровадження і провідних серед культурних і політичних ініціатив державних органів влади і лише зміцнила свої позиції та розширила масштаби реалізації у зв'язку з війною росії проти України.

Місія кожного, хто долучений до освітнього процесу, – усвідомлення свого місця в сучасному соціокультурному й етнічному континуумі, самоідентифікація свідомим і патріотично налаштованим громадянином і транслювання здобувачам освіти інформації про традиції та звичаї українського народу, норми українського етичного, естетичного, морального ставлення до людини, родини, держави, довкілля, духовної й матеріальної культур українців.

БК «Українознавство» покликаний ознайомити здобувачів освіти з основами націєтворення, культуротворення і ключовими історичними реаліями України як основи розвитку державної мови, єдиного культурного українськомовного простору. Під час вивчення курсу студенти дізнаються про специфіку вітчизняних народних традицій, звичаїв, обрядів, культурно-побутових відносин на всіх етапах історії людства, знакові історичні постаті та їхні ідеї; досліджують різні ракурси історичного аспекту становлення, розвитку і значущих кроків вибудовування сучасної України з проєкцією на її майбутнє.

Модернізація освітньої системи не відокремлена від планомірного впровадження новітніх технологій шляхом системного застосування у вишівському процесі сучасних форм і методів. Навперемінне або ж паралельне використання вивіреного часом елементів традиційної освітньої парадигми навчання й передових інноваційних методів освіти не лише якнайкраще враховують інтереси й запити сучасних здобувачів освіти, а й сприятливо впливають на мотивацію навчальної діяльності як домінуючий чинник забезпечення якості освітнього процесу й рушійна сила впотоужнення реалізації навчальних можливостей кожного здобувача освіти: «Якщо у здобувача вищої освіти не розвинута мотивація, то неможливим буде розвинути його потенціал у навчальній діяльності» [4, с. 248].

Питання урізноманітнення дидактичного інструментарію організації навчально-виховного процесу не нові, вкрай необхідні й розглянуті в низці наукових праць лінгводидактів-теоретиків і педагогів-практиків (Л. Варченко-Троценко, К. Газдюк, О. Глазунова, Л. Діденко, І. Дробіт, Г. Дуденей, Ж. Краснобаєва-Чорна, І. Косенко, Н. Морзе, Л. Мельник, А. Нісімчук, Є. Смирнова-Трибульська, І. Твердохліб, Т. Чаюк, К. Чернова, В. Юфименко, G. Doran, T. Chan, J. Hwang, J. Hidasi, T. Malon, R. Morel, D. Tafazoli, M. Wolfe тощо). Попри увагу до окресленої проблеми й очевидні здобутки (дефінування й опис різноформатних новітніх педагогічних технологій; детальне висвітлення особливостей їх застосування в галузі освіти; розгляд ефективних методів і засобів навчання фахових предметів, а також дисциплін гуманітарного циклу;

аналіз переваг / недоліків поєднання новітніх методів навчання з традиційними тощо), наукові пошуки не вичерпано, позаяк практика щоденної роботи зі студентами оприявнює теоретичні лакуни й окреслює широкі можливості для практичної реалізації задекларованих методичних інновацій.

Цілком очевидно, що внаслідок вищезгаданих концептуальних змін виформовується нова освітня реальність: паралельно з оновленням фактичним, на рівні узуальних параметрів функціонування методів і засобів викладання фактажу, моніторингу / оцінювання навчальних досягнень студентів відбувається модифікація сприймання навчального процесу як феномена у свідомості суспільства, передовсім тих, хто безпосередньо долучений до навчально-виховної діяльності. Традиційний формат викладання переформатовано на суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладача і здобувачів освіти з метою не лише засвоєння передбачених робочою навчальною програмою тієї чи тієї навчальної дисципліни знань, формування вмінь, навичок і ключових компетенцій, а й реалізації омовленого в умовах осучаснених традиційних форм навчальної діяльності, зосібна узвичаєних лекцій, практичних / семінарських занять. У руслі цього не зайве зауважити, що «Заклади вищої освіти поступово стають місцем для створення й упровадження інновацій, де раціонально поєднуються наука і практика, відбувається синтез засобів і ресурсів для реалізації спільних навчальних і наукових проєктів» [5, с. 91].

З огляду на висвітлену вище низку передумов, задекларовані й виконуються такі завдання ВК «Українознавство»: 1) формування цілісного уявлення про Україну і світове українство на основі усвідомленого сприйняття і засвоєння різноманітних знань; 2) репрезентація особливостей розвитку етнонації, української природи, мови, держави, культури; 3) формування вмінь і прагнень до самопізнання, пізнання свого роду, народу, історії держави, усвідомлення свого місця в сучасних етносоціальному й соціокультурному середовищах; 4) засвоєння традицій і норм українського етичного, естетичного, морального ставлення до людини, родини, громади, природного довкілля, матеріальної та духовної культури українців; 5) поглиблення й розширення знань про ключові тенденції,

закономірності, причини й наслідки розвитку й проблеми сучасного періоду і їхній зв'язок зі знаковими історичними реаліями; 6) сприяння становленню у здобувачів освіти наукового світогляду, системи національних і загальнолюдських цінностей; 7) сприяння виробленню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів молодого покоління.

Для успішного виконання кожного із завдань цілком раціонально й доцільно з точки зору продуктивності освітнього процесу апелювати насамперед до інтерактивних форм трансляції навчального контенту й цілісного вибудовування занять. До прикладу, під час вивчення ВК «Українознавство» на кафедрі українознавства та гуманітарної підготовки ПДМУ відбувається активне залучення аудіовізуальних елементів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), мінігрупових і групових активностей, ділових ігор, тренінгів, інтерв'ю, майстер-класів, квестів містом, екскурсій, ситуаційних аналізів, проектної роботи, моделювання, публічних виступів і проблемно-пошукових методик. У процесі інтерактивної суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладач виконує роль наставника, партнера й мотиватора здобувача освіти.

Урізноманітнення етапу пропозиції та пояснення нового матеріалу за рахунок залучення сучасного навчального контенту, зосібна віртуальних екскурсій, трансляції тематично реляційних відеофрагментів, аудіосупроводу, а підготовки до заняття – створенням відповідного за наповненням власного продукту, мініблогів, екскурсій, рилзів, сториз, вікторин, дошок, мап, хмарин слів тощо, створює умови для домінування діяльності кожного студента, дозволяє корегувати організацію навчального процесу відповідно до індивідуальних запитів. Сучасні гаджети і необмежений доступ до інтернету дають змогу легко й максимально швидко надсилати оформлений матеріал (навчальний контент, лінк, згенерований QR-код) іншим студентам у спеціально створених чатах і спільнотах для спільного вивчення, аналізу й обговорення.

Кожен із вищезгаданих форматів проведення занять має низку переваг: передовсім залучає здобувача освіти до активної участі в процесі з метою засвоєння знань; посилює навчальну мотивацію; створює комфортні умови для

реалізації творчого потенціалу; забезпечує безперервний тристоронній зв'язок «викладач – здобувач освіти – здобувач освіти». За умови кооперації й координації дій за стислий термін можна простудіювати значний обсяг нового навчального матеріалу, відпрацювати набуті вміння й навички в команді, навчитися вибудовувати партнерські взаємини з усіма учасниками навчально-виховного процесу, засвоїти тонкощі толерантного спілкування, відпрацювати алгоритм роботи в групі / мінігрупі, розвинути креативні ініціативи й природні таланти кожного здобувача освіти. Крім того, у процесі підготовки до занять студент вчиться самостійно вирішувати, обирати головне й важливе серед інформаційного потоку, аналізувати й систематизувати матеріал, а також оформлювати теоретичні й практичні блоки в новому освітньому контексті, але у звичному для сучасної молоді форматі.

Отже, без перебільшення можна стверджувати, що введення ВК «Українознавство» до переліку вибіркових дисциплін ПДМУ створює широкі можливості систематично вдосконалювати знання здобувачів освіти про стрижневі українські народні традиції, елементи давніх звичаїв, обрядів, культурно-побутових відносин; дає нагоду сформувати цілісне уявлення про ментальність українця, мовну й концептуальну картини світу українців. Це вивірений спосіб формування мовної та культурної компетенції сучасних здобувачів освіти як частини загальної освітньої компетентності.

Під час аудиторної роботи здобувачі освіти засвоюють знання, які сприяють їхньому всебічному особистісному і професійному зростанню, а ефективне використання розглянутих у праці технологій, апеляція до мобільних додатків, інтернету вможливають раціональний і ефективний розподіл часу, необхідного для розгляду й виучування тієї чи тієї теми, посилюють навчальну мотивацію студентів, сприяють проявам креативності, стають платформою для реалізації й демонстрації природних талантів, а також забезпечують злагожденість і продуктивність процесу опанування теоретичного і практичного матеріалу загалом у форматі, вибудованому відповідно до потреб, інтересів і вподобань здобувача вищої медичної освіти.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія українознавства : [У 3-х т.]. – К., 1994-1995. – Репринтне відтворення вид. 1949 р.
2. *Історія українознавства: навчальний посібник*/ За гол. ред. П. П. Кононенка. – К. : Академвидав, 2011. – 512 с.
3. Жовнір М.М. Ідеї реалізації принципу мультимодальності в навчальному процесі закладу вищої медичної освіти / М.М.Жовнір, Т.О. Лещенко // Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти: матеріали наук.-метод. конф. з міжнар. участю, 28 берез. 2024 р. – Полтава: ПДМУ, 2024. – С.84–86.
4. Лещенко Т. О. Мотивація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти як провідний чинник підготовки фахівців / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко // Trends in the development of science in the modern world : proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference, Graz, Austria, 23–26 August 2022. – Graz : International Science Group, 2022. – P. 247–251.
5. Лещенко Т. О. Можливості використання мобільних технологій у практиці викладання української мови як іноземної / Т. Лещенко, М. Жовнір, О. Шевченко // Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету». – 2022. – №12. – С. 90–102.
6. Термінологія українознавства : навч. посіб / [уклад. Л. В. Мафтин]. – Чернівці, 2012.
7. Токар Л. К. Наукові основи українознавства: монографія; вид. 2-ге, уточ. і доп. / Л. К. Токар. – К.: ННДУВІ, 2017. – 352 с.